

KOŠARICA Z MORAVŠKEGA

Šola: Osnovna šola Jurija Vege Moravče, Vegova 38, 1251 Moravče
Naslov raziskovalne naloge: **KOŠARICA Z MORAVŠKEGA**

MENTORICI: Alenka Tominšek, prof. slovenskega jezika; Joži Zaveršnik, učiteljica OPB

AVTORJI: 9.razred: Ema Bizilj, Živa Dragar, Luka Firm, Ana Gabrovec, Nika Gotar, Lena Iglič, Ožbej Igrec, Jure Jenko, Lucija Klopčič, Ian Kocjančič, Nik Kovačič, Klara Kozin, Leona Obreza, Maja Orehek, Matic Peterka, Janez Pirnat, Nik Resnik, Lara Rokavec, Lucija Vehovec
8.razred: Jan Grom, Živa Jerman, Erik Knez, Alja Mihalič, Maja Peterka

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

ZAHVALA

Pri nastanku pričujočega dela so nam s svojim delom, pripravljenostjo in požrtvovalnostjo pomagali mnogi sodelavci iz domačega kraja. Brez njih nam ne bi uspelo. Vzeli so si čas za nas, nam prisluhnili in podelili z nami svoje znanje, vedenje, razmišljanja in življenjske izkušnje. Občini, kjer so doma tako pridni ljudje, se za gospodarski razvoj in razvoj turizma ni treba bati. Naj se jim na tem mestu zahvalimo. Našteli jih bomo po vrstnem redu, kot smo jih obiskali, čeprav je prispevek vsakega enkratno in nenadomestljiv.

Zahvala gre družini Rotar za zgodbo o edinem še živečem mlinu in za pristno moravško moko, Joži Kraševcu Bizilju za recept za izvirne moravške piškote, podjetju Termit za kremenčev pesek, Mojci Malovrh za originalno ljudsko pesem, Maji Gerčar za obširno znanje o moravškem apnencu, moravškemu zlatarju Jožetu Smrkolju za nasvete pri oblikovanju nakita, Jožetu Bratetu za številne ročno pletene košare, ki bodo krasile našo stojnico ...

Srečanje z vsakim posameznikom je bilo za nas poučno in nam je odstrlo še eno posebnost in lepoto domače doline, v kateri vidimo veliko raznolikih možnosti za celosten razvoj podeželske skupnosti.

Za podporo in spodbudo se zahvaljujemo tudi ravnateljici OŠ Jurija Vege ge. Nuški Pohlin Schwarzbartl.

POVZETEK IN OKVIRNA VSEBINA

Naloga Turistični spominek našega kraja nam je bila od vsega začetka v velik izziv in lotili smo se je z veliko mero skrbnosti in odgovornosti.

Odločili smo se, da bomo v največji meri upoštevali izvirnost oziroma enkratnost. Le tako bodo naši spominki privlačni in mamljivi za obiskovalce našega kraja. Trudili smo se upoštevati smernice, ki smo jih dobili na posvetu v Ljubljani. Predvsem smo si zapomnili besede dr. Bogataja, naj spominek ne bo »lovilec prahu«, temveč naj bo funkcionalen in naj odraža značilnost kraja, ki ga predstavlja.

Odločili smo se za košarico spominkov z Moravškega, v kateri, upamo, lahko vsakdo najde nekaj zase, ne glede na spol ali starost obiskovalca.

Zakaj ravno košarica? V Moravški dolini je še vedno zelo živa obrt pletenja košar, ki lahko služijo kot dekorativna embalaža, lahko pa so tudi samostojni spominek, ki ga s pridom uporabimo zaradi naravnosti, funkcionalnosti, pristnosti in ekološkega duha.

Pri vsakem spominku smo iskali zgodbo ali legendo. Včasih, iskreno povedano, smo najprej našli spominek in šele nato zgodbo. Zgodba pa je na Moravškem veliko in s tem ni bilo veliko težav.

Odločil smo se, da bomo za pomoč pri izdelovanju spominkov zaprosili domače obrtnike (zlatar, mlinar, slaščičar, rokodelc ...) ter lokalno podjetje. Nihče nam ni odklonil pomoči in bili so veseli, da bomo njihovo dejavnost predstavili in ponudili na poseben način.

Videti je, da moravškega spominka ne more biti brez legende o moravškem mačku, prav tako se ne sme pozabiti na znamenite moravške lilije in Limbarsko goro. Vendar pa se

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

mnoga bogastva skrivajo tudi v zemlji (moravska moka, lokalno pridelana živila) in pod zemljo, v globinah doline (peški apnenec oz. t.i. peški marmor in kremenčev pesek). Duhu preteklosti, ljudskemu izročilu in naravnim bogastvom smo dodali še priokus sodobnosti, saj smo za mlade pripravili izvirne nepogrešljive magnetke in majice, ki odražajo legendo, lepoto in izvirnost Moravske doline.

Mislimo, da v naši košarici ne boste našli »lovilcev prahu«, pač pa le spominke, ki jih boste z veseljem uporabili in večkrat segli po njih. Porodila se nam je ideja, da bi jih ponudili na nekaterih prireditvah občine, prav tako jih bo šola lahko ponudila kot spominska darila gostom, ki nas obiščejo ob različnih priložnostih. Tako bodo spominki tudi dosegli svoje poslanstvo.

Predstavljeni izdelki oz. spominki so:

Lilijin lonček

Lilijin lonček vsebuje čebulico lilije s koreninami iz Moravskega. Moravska lilija ima častno mesto v občinskem grbu in simbolizira čistost in lepoto Moravske doline. Naš lilijin lonček je iz kakovostne slovenske žgane gline, posut oziroma okrašen je s kremenčevim peskom. Kremenčev pesek so že v prejšnjem stoletju kopali na Moravškem, najprej za lastne potrebe, nato pa se je ustanovilo uspešno podjetje Termit, katerega glavna panoga je izkop in proizvodnja kremenčevega peska.

Mačji magnetki

Mačji magneti so narejeni iz das mase. Magnetni imajo obliko mačka in z legendo o zvestem mačku simbolizirajo zvestobo in ponos Moravč.

Obesek iz peškega marmorja

Izdelek je sestavljen iz posebnega apnenca, ki ga med drugim pridobivajo v kamnolomu Pečnarca, nad Pečami v Moravški dolini. Domačini ga imenujejo peški marmor. Simbolizira pripadnost vaškega življenja, ki je neomajna.

Mačji piškoti

Okus z eno besedo zajema vsa občutja, ponos ter ljubezen do domovine, ki jo boste prav zagotovo okusili. S svojim preprostim izgledom navdušijo še tako izbirčne ljudi.

Moravska »MAJ'CA«

Slovi po lepoti naše doline in pa po posebnosti naše cerkve z dvema turnoma, ki je prava redkost v Sloveniji, s svojo legendo o skromnem slikarju pa poudarja prijetno vzdušje Moravčanov.

Pesem svete Lucije

Pesem o sveti Luciji govori o hlapcu, ki je služil v moravški župniji. Enkrat pa ga je sunil vol in hlapec je bil ob oko. Vsi ljudje so govorili, da ne bo nikoli več spregledal, a on v to ni verjel. Priporočil se je sv. Luciji in tretji dan je spregledal. Še danes sv. Lucijo časti hlapec pa tudi vsi Moravčani.

Vse, kar smo potrebovali za uresničitev in izdelavo naših izdelkov smo skrbno načrtovali in s skupnimi močmi tudi uspeli izdelati privlačne izdelke, ki jih bo možno tudi videti v našem katalogu. Svoje znanje o naravnih in kulturnih značilnosti smo uporabili za načrtovanje izdelkov. Delo je izvirno predstavljeno na takšen način in v takšni obliki, kot smo si ga zamislili avtorji v pričujočem delu. Turistična ponudba v pričujoči nalogi se razlikuje od običajnih turističnih ponudb, saj za

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

vsakim izdelkom stoji zgodba oz. legenda, izdelek pa predstavlja vsaj eno naravno ali pa kulturno znamenitost Moravč.

Ljudem smo želeli na inovativen način predstaviti Moravško dolino in upamo, da nam je to tudi uspelo. Svoje delo pa bomo predstavili tudi na turistični tržnici, kjer si bo možno ogledati naše izdelke in tudi preizkusiti domače dobrote iz Moravske doline . Nalogo, ki smo jo učenci izdelali, bo možno videti na spletni strani OŠ Jurija Vege Moravče, izvod naloge pa hranita tudi naši mentorici .

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

Vsebina

ZAHVALA	2
POVZETEK IN OKVIRNA VSEBINA	2
<i>Lilijin lonček</i>	3
<i>Mačji magnetki</i>	3
<i>Obesek iz peškega marmorja</i>	3
<i>Mačji piškoti</i>	3
<i>Moravska »MAJ'CA«</i>	3
<i>Pesem svete Lucije</i>	3
POTEK DELA	6
LILIJIN LONČEK	7
MAČJI MAGNETKI	11
OBESK IZ PEŠKEGA MARMORJA	12
MAČJI PIŠKOTI	14
MORAVŠKA »MAJ'CA«	15
PESEM O SVETI LUCIJI	17
KATALOG IZDELKOV	19
ZAKLJUČEK	20
Priloga - STOJNICA	21
VIRI	22

POTEK DELA

Ponudba izdelkov iz našega kraja je bila plod učencev 8. in 9. razredov v sodelovanju z dvema mentoricama. Ko je prišlo povabilo Turistične zveze Slovenije (TZS) smo se učenci z veseljem in veliko novimi idejami lotili dela. Učiteljica nas je pri turističnem krožku seznanila z natečajem za festival Turizmu pomaga lastna glava. Ker smo se z delovanjem Turističnega društva Moravče in Društva rokodelcev Moravske doline že prejšnja leta srečali v šoli in na različnih prireditvah, nam je ponujeni naslov predstavljal pravi izziv.

Na prvem sestanku smo se dogovorili o poteku dela in zbrali ideje. Vsakemu od sodelujočih je bila dodeljena naloga. Mentorica nas je navdušila s posebnimi značilnostmi in legendami iz Moravske doline. Naravne in kulturne zanimivosti Moravske doline smo poznali že iz šolskih in družinskih obiskov. Zato so se ob delu rojevale vedno nove ideje in pobude za odkrivanje dejavnosti in značilnosti kraja. Ob delu smo se sošolci še bolj spoznali in povezali.

Posebnosti kraja smo ob pogovorih, obiskih in dejavnostih zagledali na nov način. Pregledovali smo različne vire, od pisnih do elektronskih pa tudi ustnih in z njimi bogatili svoja spoznanja. Na podlagi novih znanj pa smo načrtovali izdelavo naših inovativnih izdelkov. Obiskali smo posamezne točke, kjer so nas gostoljubno sprejeli, potrpežljivo odgovarjali na naša vprašanja in nam nudili vso podporo pri našem delu.

Za realiziranje naših idej nam je na pomoč priskočila naša mentorica, ga. Joži Zaveršnik, ki nas je vodila pri obisku kamnoloma nad Pečami, kjer smo pridobili material za izdelavo amuleta. Po praktičen nasvet za oblikovanje izvirnega nakita - amuleta smo stopili do zlatarja Jožeta Smrkolja, ki nam je pokazal osnove oblikovanja.

V mlinu Rotar smo spremljali izdelavo visoko kakovostne moke, ki smo jo vključili v domač recept, ki ga je samo nam zaupala moravska slaščičarka ga. Kraševac Bizilj in se že desetletja prenaša iz roda v rod.

Na Limbarski gori smo obiskali tamkajšnjo domačinko, ki nam je razkrila legendo o limbarski liliji ter nam dala navdih za izdelavo lilijinega lončka.

Obiskali smo tudi starejšo občanko, ki nam je ob kozarčku domačega soka razkrila pravo ozadje legende o moravškemu mačku.

Rokodelec Jože Brate nam je pokazal in ponudil različne pletene košare za našo stojnico, pokazal nam je tudi, kako se izdelujejo. Z veseljem jih bomo uporabili pri predstavitvi naših spominkov.

Še enkrat se lepo zahvaljujemo za topel sprejem vseh sodelujočih.

Fotografije smo snemali na vsakem koraku, zato je arhiviranega veliko slikovnega gradiva, ki je le delno vključeno v pričujoče raziskovalno poročilo.

LILIJIN LONČEK

LEGENDA:

Naša zamisel temelji na legendi o gradu ljubezni na Limbarski gori.

Pred mnogimi časi, ko so po deželi še vandrali Ajdje in Vile, pa Škratje, je zrasel prelep grad, ki je bil posvečen ljubezni, saj se je na tem mestu gorska vila zaljubila v svojega izbranca in vsa vilinska bitja so znala ceniti to mesto, ki je bilo za vse posvečeno.

Ljudje, ki so se naseljevali na tem kraju, so počasi pozabili, kaj je na tem mestu bilo, ko so tam prebivale še vile in ostala vilinska bitja. Toda počasi so se tudi ljudje začeli naseljevati v gradu ljubezni.

Mnogo let kasneje se je graščaku in presvetli gospe rodila hčerka, ki so jo krstili kot Lilijo, preljubko deklico, ki je bila v veselje vsem. Bila je nebeško lepa in vsi so ji privoščili lepo življenje, ki je bilo pred njo. In res je rasla v sreči in zadovoljstvu, saj je imela resnično dobrega očeta in skrbno in ljubečo mater. Vsi kmetje so se veselili vsakega rojstnega dne graščakove hčerkice, saj so bili deležni vseh dobrot, ki jih je graščak premogel. Majhna deklica Lilija je rasla in se razvijala v prečudovito dekle. Vsi so jo občudovali in njena lepota je bila vest, ki je potovala daleč naokoli in nemalokrat so prihajali gostje samo zaradi nje, da bi videli njeno lepo postavo in nebeško modre oči, ki sta se svetili kot dva dragulja na nebeški modrini neba.

Lilija je redno odhajala na dolge sprehode po pokrajini, saj ji je bila narava družica in varuhinja in jo je počasi in skrbno učila o vsej lepoti in dobroti, ki jo lahko narava nudi ljudem. Nekega prelepega dne, ko je sonce sijalo že navsezgodaj in so posamezni beli oblaki plesali po nebu svoj ples, je Lilija odšla na njeno skrito mesto, ki ga je tako oboževala in se ga veselila. Bila je to jasa, na robu katere je tekel potoček, ki je je preko slapu zlival v kotel, ki se je počasi zoževala v prelepo in divjo sotesko, za katero skorajda ni vedel nihče, razen mlade lepe Lilije. Tega dne jo je doletelo nekaj, kar jo je potem še dolgo preganjalo in ni vedela, kako se odzvati na vse skupaj.

Ko je sedela na trati in opazovala srno z mladičem, se je veselila tega pogleda. Naenkrat je srna obstala kot vkopana in Lilija je zaslišala prelepo melodijo piščali, ki je vse živali enostavno tako začarala, da so obstale in prisluhnile tej prečudoviti glasbi. Lilija je vstala in poskušala ugotoviti, od kod prihaja ta glasba. Njen korak kot da je poslušal glasbo in Lilija je skoraj plesala, ko je poskušala odkriti vzrok te melodije. Plesala je in se vse bolj približevala soteski, po kateri je tekel potok in so skale zapirale pogled navzgor. Lilija je stopila v sotesko in slišala glasbo vse bolj in bolj. Toda ko je hodila po soteski je slišala glasbo vse naokoli sebe in ni ji bilo več jasno, kako je sploh bilo to mogoče. Ko je sonce posijalo v sotesko, je na drugi strani na previsni skali ugledala senco nekoga, ki je igral na piščal. Naj si je še tako naprezala, ni mogla videti, kdo igra tako čudovito glasbo. Ko je zaklicala, se je senca izgubila. Bilo ji je žal, da je tako prestrašila tistega, ki je znal iz piščali izvabiti tako prečudovito glasbo.

Ko se je vračala v grad, je sklenila očetu povedati, da želi imeti na proslavi rojstnega dne to glasbo, da bo odkrila kdo je tisti, ki začara vse živali, da prisluhnejo melodiji, ki je tudi njej razvnela srce. Vsak dan je odhajala na jaso, da bi slišala tisto glasbo, a je ni slišala več. Komaj je čakala na rojstni dan, saj je vedela, da bo njen oče našel tistega, ki je igral čarobno glasbo na preprosto piščalko.

Njen oče je poslal svoje sle po vsej deželi, da bi našli tistega, ki je igral na piščal in tisto melodijo je poznala samo Lilija. Res se je oglasilo veliko mladeničev, ki so igrali na piščal, a ni bilo tistega, ki je znal iz piščali izvabiti tako lepo melodijo, da so ptički prileteli in se pozibavala na vejici, da so srne in volkovi skupaj poslušali in so zajčki in lisice plesali in se veselili. Tega mladeniča med njimi ni bilo in oče je poslal še enkrat vse, da bi ga poiskali. Spraševali so povsod in na koncu so potrkali tudi na vrata najbolj uboge kočice, nekoliko oddaljene od vasi. Od ceste in vasi se kočica ni videla in skoraj nihče več ni poznal ljudi, ki naj bi prebivali v tej koči. Ko je sel končno našel pot, je potrkal na vrata. Dolgo se nihče ni javil, potem pa je sel zaslišal škrtanje vrat.

»Kdo si in kaj hočeš?« se je oglasil izmučen ženski glas.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

»Sel sem in prihajam od presvetlega graščaka,« je odgovoril sel.

»Le kaj hoče presvetli gospod od mene, uboge ženice, ki nimam ničesar, da bi mu lahko dala,« je odgovorila ženica.

»Ne, gospodar ne zahteva ničesar od vas, sprašuje le, če imate vi koga, ki zna tako lepo igrati na piščal,« je mirno odgovoril sel.

»Jaz nimam nikogar takega, imam le sina, ki pase visoko na gorah in le redko pride v dolino,« je odgovorila ženica.

»Pa zna vaš sin igrati na piščal?« jo je vprašal sel.

»Tega ne vem, ker ko je odhajal ni imel piščali in tudi ne vem, ali zna sploh kaj igrati,« je odgovorila ženica.

»Kako naj pridemo do njega?« je vprašal sel in ženica mu je povedala kje sin pase. Naslednji dan so sli odjahali visoko na goro, da bi našli sina uboge ženice in da bi videli, ali je on tisti, ki zna igrati na piščal. Ko so po dolgi ježi našli mesto, kjer je pasel pastir svojo čredo in komaj so prišli na pašnik, so konji obstali kot vkopani. Zdaj so sli zaslišali prečudovito melodijo in vedeli so, da so našli tistega, ki ga je mlada lepa Lilija hotela imeti na rojstnem dnevu.

V gradu je bilo vse pripravljeno za slavje. Mlada Lilija je bila zelo na trnih, ker ni vedela ali ji bo oče uresničil edino željo, ki jo je nosila tako dolgo, od tistega dne, ko je videla senco in slišala božansko melodijo. Ko je stopila v dvorano, posebej okrašeno za ta dogodek, je od sreče skoraj zajokala. Oče in mati sta se posebno potrudila, saj bo kmalu stara šestnajst let in bila je tako lepa, da sta starša bila zelo ponosna in sta jo čuvala kot največji zaklad. Stopila je k očetu in materi in ju poljubila. Sedla je na svečano mesto in slavje se je lahko začelo. Zaslišala se je glasba in grajski norček je pričel z vragolijami, medtem so grajske mladenke plesale in smeh in govornica je napolnila dvorano. Mlada Lilija pa je hotela vedeti ali je oče našel tisto, kar si je edino želela za svoj rojstni dan. Oče je videl njen obraz, ki je spraševal, zato je pomignil glasbenikom, ki so utihnili. Vsi so obstali in se spraševali, kaj bo zdaj. In oglasila se je čarobna piščal. Liliji je srce začelo biti močno in rdečica ji je preplavila nežni obraz. Izza glasbenikov je stopil mladenič, ki je iz piščali izvabljal božanske glasove, tako da je cela dvorana obstala kot vkopana.

Mlada Lilija je strmela v mladeniča in nežna čustva so preplavila njeno telo. Njen pogled se je srečal z očmi mladeniča. Kri ji je po žilah začela teči močneje in slišala je bitje svojega srca. Kot da je prišel sam angel v njeno življenje. Strmela je in videla prečudovite oči mladeniča, ki so očarale njeno srce. Ko je nehal igrati, se ji je nasmehnil. To je bilo zanjo kot tisti skrivni prvi poljub, ko se njene sanje pomešajo z sanjami ženske v njej. Sploh se ni zavedala, da mladeniča ni več v dvorani. Počasi so se ji glasovi približali, a ni marala za njih. Z očmi je iskala njega, ki ji je prinesel ljubezen, a da se tega ni niti dobro zavedala.

Ko je bila stara osemnajst let, se je njen oče pripravljaj, da bi jo oženil z nekim pomembnim in da bi ji dal nekaj, kar ji bo prineslo veselje, srečo in ljubezen. Toda mlada Lilija ni marala slišati o snubcih iz kraljevskih sinov, ona je v srcu nosila svojega ljubljenega. Ko se je oče začel pogovarjati, ga je mlada Lilija prekinila.

»Oče, poročila se bom s tistim, ki mi bo prinesel najlepši dar in mi zaigral najlepšo melodijo.«

Oče je hotel ugovarjati tej ideji, a ga je Lilija s pomočjo svoje mame le prepričala, da odda takšen oglas in da se poiščejo vsi, ki bi znali biti tako dobri, da bi prinesli najlepše darilo in zaigrali najlepšo melodijo.

Dneve in tedne so jahali sli po deželi in oznanjali, da bi se našli junaki, ki bi bili toliko pogumni in plemeniti, da bi lahko dobili roko prelepe Lilije, hčerke gospoda Limbarskega. In res so se javljali snubači in čakali dan, ki je bil razglašen za snubljenje.

Veliko jih je čakalo v vrsti in vsi so med sabo primerjali zaklade iz zlata, diamantov, biserov in rubinov. Vsak je imel glasbenike s sabo in pripravljali so se za nastop. Ko so jih klicali po imenu, so odhajali v dvorano in se tam šopirili in podajali svoje zaklade v zlato, smaragdih, diamantih in rubinih in brenkali in cvilili in se poskušali v petju. Vse je bilo obupno in tudi oče je komaj čakal, da

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

bo vse mimo. Ko so najavljali zadnjega, je mlada Lilija upala, da bo to on. Ko je stopil v dvorano je Lilija obupano pomislila, da ga ne bo.

Mladenič je bil ogrnjen v dolgo ponošeno ogrinjalo, z širokim klobukom, ki mu je skrival obraz. Sluge ga skoraj niso spustile v dvorano, saj ni bil noben plemenitaš in tudi darila in orkestra ni imel. A jih je graščak ustavil in dovolil, da se preprostež postavi pred njega in njeno hčerko. Ko se je približal, je izpod ogrinjala vzel kozarec, v katerem so bila tri zelena stebelca. Potem je vzel v roko piščal in zaigral prečudovito melodijo. In komaj je začel igrati, so se v kozarcu tri stebelca zganila in kmalu so se iz stebel pokazale tri prečudovite lilije. Skozi okno so prileteli ptički in posedli na rožicah in se zibali po glasbi piščali. Mlada Lilija je skoraj kriknila od veselja in poletela v objem mladeniču. Oče ni imel kaj reči, ker je videl, kako srečna in zaljubljena je njegova hčerka.

Mladenič je prinesel najlepši dar in zaigral najlepšo melodijo, ki je iz zelenja pričarala najlepši cvet, rožo lilijo, ki je nosila ime mladenke in ženske, ki je kmalu postala žena preprostega pastirja. Ljubezen ju je združila.

Ko je čez leto dni mladenič, njen mož prišel domov, je izza hrbta potegnil šopek lilij in jih podaril svoji ženi in ji rekel:

»Zate, naj bo to tvoj najlepši dan žene in matere.«

Ko sta dočakala pozno starost in se poslovila od tega sveta, je okoli gradu naenkrat začelo rasti veliko lilij. In od takrat dalje so gradu rekli Grad Lilij.

OPIS IZDELKA: Lilijin lonček vsebuje čebulico lilije s koreninami iz Moravškega. Moravska lilija ima častno mesto v občinskem grbu in simbolizira čistost in lepoto Moravske doline. Lilija je čudovita rastlina, ki ima lahko cvetove bele, roza ali oranžne barve. Poznamo štiri skupine lilij. Te so: azijske, orientalske, trobentaste in turške lilije. Najbolje uspevajo na polnem soncu ali svetli senci, z izjemo turških lilij, ki uspevajo tudi v senci. Zrastejo okoli od 40 do 180 centimetrov. Star kmečki pregovor za lilije pravi: "Kjer se obnese krompir, rastejo tudi lilije." To pomeni, da morajo biti tla lahka, propustna tudi v nižjih plasteh, da se v območju korenin ne zadržuje stoječa voda. Če so lilije posajene v gručici, toda ne pregosto, hočejo imeti dovolj prostora tudi potem, ko se razrastejo. Ne smemo jih saditi pod drevjem ali pod grmovnicami, saj ne prenesejo dežnih kapljic, ki bi se na njih stekale z višjih rastlin. Mnoge lilije imajo korenine ne samo na spodnji strani čebulice, ampak tudi na glavnem poganjku, torej na stebelu na zgornji strani čebulice. Tudi te stebelne korenine črpajo hranila iz tal in se obnavljajo vsako leto. Zato te sorte sadimo nekoliko globlje, navadno trikrat toliko, kot je visoka čebulica. Te lilije tudi ne potrebujejo zimске zaščite. Čim manj jih motimo rasti, bolj uspevajo. Tudi lilije je treba paziti pred škodljivci. To so največkrat miši, krti, polži, koreninske nematode, tripsi in listne uši.

Naš lilijin lonček je iz kakovostne slovenske žgane gline, posut oziroma okrašen je s kremenčevim peskom. Kremenčev pesek so že v prejšnjem stoletju kopali na Moravškem, najprej za lastne potrebe, nato pa se je ustanovilo uspešno podjetje Termit, katerega glavna panoga je izkop in proizvodnja kremenčevega peska. Omenjeno podjetje nam je podarilo kremenčev pesek v dveh barvnih odtenkih. Z njim smo okrasili lončke in jim dodali unikaten lokalni navdih.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

MAČJI MAGNETKI

LEGENDA:

Nekega pomladnega dne se je v lepi dolini Moravče pri starki skotil maček. Starka je za njega skrbela ves svoj čas. Njemu je podarila svojo ljubezen. Čez nekaj let je starka hudo zbolela in nato na žalost umrla. Maček je bil zelo otožen. Hotel je oditi drugam, a vsakič, ko je odšel iz Moravč, se je vedno vrnil nazaj. Vedno ga je kot magnet njegova ljubezen do ljudi, Moravč in pokojne oskrbnice privedla nazaj. Tako so nastali mačji magneti, saj nas spominjajo na mačka in na njegovo »magnetno« povezavo z Moravčam.

OPIS IZDELKA: Mačji magneti so narejeni iz das mase. Najprej smo zvaljali das maso v tanko plast. Nato smo z modelčki mačka pritisnili ob maso, da smo pridobili obliko magneta. Na naš izdelek smo še z zobotrebcecm narisali očesa, ušesa in brke. Za končni izdelek smo na hrbtno stran mačka nalepili še magnet.

OBESK IZ PEŠKEGA MARMORJA

LEGENDA:

KOŠČEK MORAVČ

Živela je deklica na Moravškem, lepa kot so pregovorno Moravčanke. Delavna, pridna, a vendar tudi malo naveličana te sicer lepe, a včasih le malo preveč zaprte doline. Želela je videti še kaj drugega kot le moravške hribe in gozdove.

»Poročila se bom v mesto. Tam so lepe in visoke hiše, cesta ni prašna, kot pri nas. Zakaj bi se mučila na naših poljih?« Tako je razmišljala in prevzetna zavračala domače snubce, dokler ni nekega dne prišel mestni gizdalin. Sladko ji je govoril in ji obljubljal mestni raj. Čez teden dni je bila mestna nevesta in po letu so se njene sanje spremenile. Iz mestnega vrveža jo je vleklo v zeleno dolino in srce ji je hrepenelo po vsaj eni drobceni stvari, ki bi jo spominjala na dom.

Pa ji je kamnoseški vajenec, ki ga je pred letom dni zavrnila, poslal v mesto v amulet vdelan kamen moravškega apnenca. S svojo nenavadno temno barvo jo je spominjal na temne moravške gozdove, na izgubljeno ljubezen ... In ko ji je bilo najbolj hudo, jo je njegov dotik pomiril in odnesel v kraje njenega minulega otroštva.

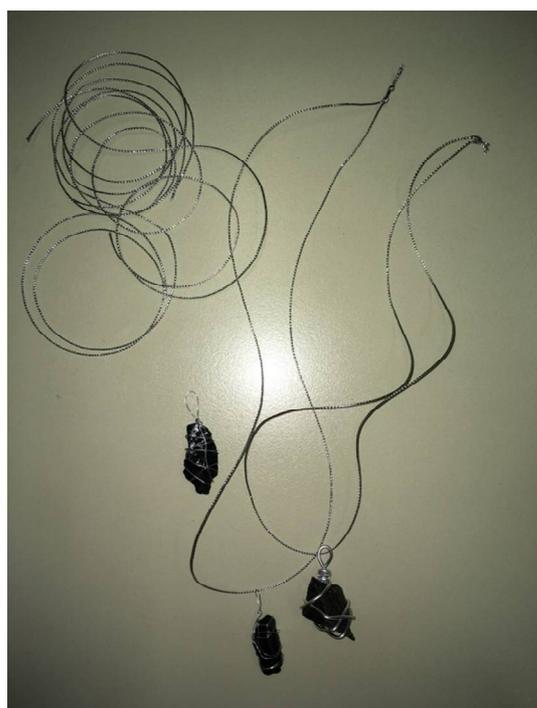
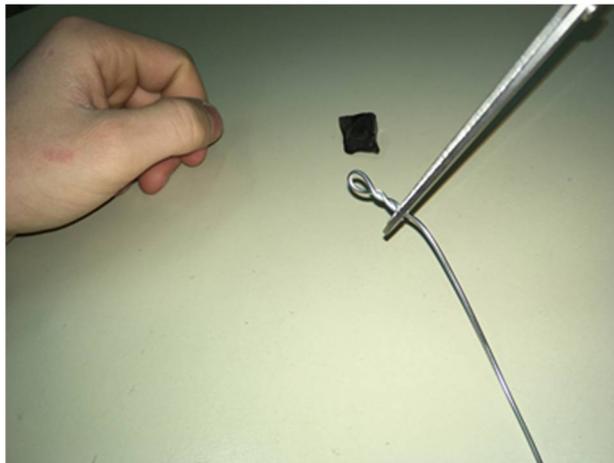
Kljub številnim primerkom bleščečega nakita ji je ta preprosti obesek bolj kot kateri koli drug prinesel mnogo več sreče v njeno srce.

OPIS IZDELKA: Izdelek je sestavljen iz posebnega apnenca, ki ga med drugim pridobivajo v kamnolomu Pečnarca, nad Pečami v Moravški dolini. Domačini ga imenujejo peški marmor. Z njim je tlakovana tudi cesta na Vršič. Iz peškega apnenca so po naročilu kranjskih deželnih stanov leta 1728 izdelali piramide za gorski mejni prehod na Ljubelju. Starejši ljudje se še spominjajo, da so okrog leta 1930 Avstrijci prišli v Peče iskat kamen za popravilo piramid na Ljubelju. Ta peški kamen so navadno imenovali črn marmor. Most in predor v Pogoltniku ter veliko nasipa je iz peškega kamnja. Na Moravškem in drugod je veliko ličnih portalov, ki kažejo, da so bili tukajšnji kamnoseki tudi umetniki. Tudi oltarji v domačih cerkvah in stopnice v njih so iz tega unikatnega kamna.

Kamen v našem obesku je ovit v kovinsko žico, odlikuje ga enkratnost in neponovljivost zaradi različnih naravnih oblik kamna. Služi nam kot obesek in s svojo zgodbo spominja na amulet.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

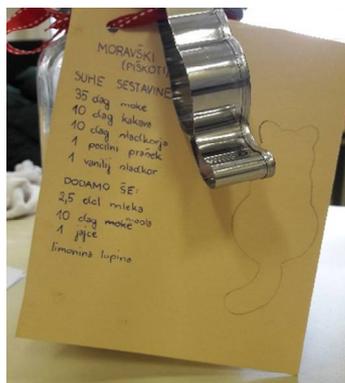
MAČJI PIŠKOTI

LEGENDA: PŠENIČNO ZRNO

Predavnimi časi se je iz velike Ljubljane v malo lepo dolino Moravče preselil mladi par. Mlada dva sta živela v mlinu, saj sta hotela začeti svojo obrt. Medtem ko je mlado dekle pomivalo tla, je njen mladenič vsipal pšenico v mlin. Po nekem času je videl, da pšenica ne gre več notri, zato sta oba skupaj pogledala, kaj je narobe. Kar naenkrat je dekle zagledalo veliko pšenično zrno. Poklicala sta sosedo in skupaj so ga posadili. Od takrat naprej pridelujejo najboljšo moko v okolici iz enega samega zrna. In še danes, ko se vozite mimo mlina in če ste pozorni boste videli nasad teh zgodovinskih pšeničnih zrn.

OPIS IZDELKA: Naš izdelek po imenu Mačji piškoti je steklen kozarec, v katerem so že pripravljene suhe sestavine za peko odličnih piškotov. Suhe sestavine v kozarcu so: 35dag moravške moke, 10 dag kakava, 10dag sladkorja, 1 pecilni prašek in 1 vrečka vaniljevega sladkorja. Priložen je modelček za piškote v obliki mucka. Pripravljeni mešanici le še dodamo 2.5dl domačega mleka, 10 dag domačega masla, 1 domače jajce ter limonino lupino. Posebnost naših piškotov se skriva v posebni moravški moki, če pa dodamo še domače mleko, maslo in jajce, uspeh na more izostati.

Mlin Rotar se nahaja 3 km iz Moravč proti Izlakam v vasi Ples in je danes eden redkih delujočih mlinov v Ljubljanski kotlini. Priseganje na tradicijo je ničlikokrat rešilo mlin pred propadom in ohranilo nenehno vrtenje mlinskih kamnov. Bogata tradicija sega 150 let nazaj, ko je mlin odprl svoja vrata. Dobro poznavanje mlinarske tehnologije, žit in tržnih postopkov mlinu pomaga, da to tradicijo uspešno nadaljuje. Meljejo različne vrste žita, pšenico, ječmen, ajdo, koruzo, iz katerih izdelujejo moko, pa tudi zdrob, polento in kaše: ajdovo, proseno in ječmenovo.

MORAVŠKA »MAJ'CA«

LEGENDA:

Nekoč je živel slikar, ki je bil tako predan svojemu delu, da je ves čas potoval po svetu in se navdihoval nad lepotami narave ter jih prenesel na platno. Tako pa se je nekega dne po naključju znašel v majhni vasici na obrobju gozda, ki ga je tako prevzela, da jo je naslikal v vsej svoji lepoti. Najbolj pa je bil očaran nad cerkvijo z dvema »turnoma«- zvonikoma, kakršne še nikoli ni videl. Slikal jo je več dni in noči, dokler izdelek ni bil končan. Slikar je bil tako vesel toplega sprejema vaščanov, da jim je v zahvalo podaril svojo sliko, ki se je ohranjala skozi stoletja in smo jo danes upodobili na naši moravški »maj'ci«.

OPIS IZDELKA: Naša »maj'ca« je ročno poslikana. Motiv temelji na podobi moravske cerkve, ki je ena večjih posebnosti moravske doline.

CERKEV SVETEGA MARTINA: Župnija Moravče je bila predvidoma ustanovljena že pred letom 1100 kot prafara. Prva cerkev, ki je stala na mestu današnje cerkve je bila verjetno majhna in lesena . Cerkev je večinoma zgrajena iz moravskega peščenjaka. Najstarejši zidani temelji cerkve sodijo v čas romantike – v 13.stoletje, kar potrjujejo izkopani zidovi kostnice na severni strani cerkve. Cerkev je bila v 16. stoletju zgrajena v poznogotskem slogu, a so jo leta 1740 prezidali in barokizirali. Glavni oltar cerkve je iz obdobja poznega baroka, nastal pa naj bi po Jelovškovi zamisli. Največjo dragocenost cerkve pa predstavlja oljna slika Križev pot, ki je delo Leopolda Layerja. Zavetnik cerkve je sv. Martin, katerega god praznujemo 11. novembra. S svojima mogočnima zvonikoma in veličastnim pročeljem nas cerkev pozdravi, ko se iz Domžalske smeri pripeljemo v Moravče in predstavlja neponovljivo panoramo kraja.

Prav tako je na majici napis: »Najlepša dolina pod Limbarsko goro«, kar odraža veliko lokalno pripadnost Moravčanov.

LIMBARSKA GORA: Limbarska gora se nahaja severovzhodno od Moravč. Prvotna cerkev je bila zgrajena okoli leta 1667, ker pa je bila prvotna cerkev zaradi visoke obiskanosti premajhna so jo že v prvi polovici 18. stoletja povečali. Povečavo cerkve so zaupali tedaj zelo znanemu baročnemu arhitektu Gregorju Mačku. Cerkev je bila posvečena leta 1743 s strani škofa Leopolda Jožefa Petazzija. Stranski oltarji v cerkvi so narejeni iz črnega marmorja. Glavni oltar je lesen in narejen v klasicističnem slogu leta 1735. Freske so bile verjetno Jelovškovo delo, a jih je preslikal Matija Koželj (leta 1867) .

Zavetnik cerkve na Limbarski gori je sv. Valentin. Bil je mučenec v času zadnjega preganjanja kristjanov v rimskem cesarstvu. Njegov god je 14. februarja. Sv. Valentin je znanilec pomladi, zavetnik čebelarjev in mladostnikov, zaščitnik romarjev in pripročnik zoper telesnih slabosti in kužnih obolenj, v zadnjih letih pa pod vplivom zahoda poznan tudi kot zavetnik zaljubljenecv.

MORAVŠKA DOLINA: Moravče ležijo na ravnici potoka Drtijsčica in so središčno naselje Moravske doline . Moravska dolina je bila naseljena že pred 2000 leti. V preteklosti so skozi dolino vodile tovarne poti iz Ljubljane proti Štajerski . Jedro naselja ima izrazito trško zasnov. Obsežni gozdovi imajo v občini velik pomen, nudijo pa možnost sproščujočih sprehodov. Moravska dolina spada pod osrednjeslovensko regijo po statistični regiji ter po tradicionalni regiji pod Gorenjsko. Površina Moravske doline je 61,4 km². Nadmorska višina središča Moravske doline torej Moravč je 380,3m. Prebivalstvo Moravske doline je 5328. Novi župan po jesenskih občinskih volitvah v 2. krogu je postal Milan Balažic.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

Izgled Moravške »maj'ce«:

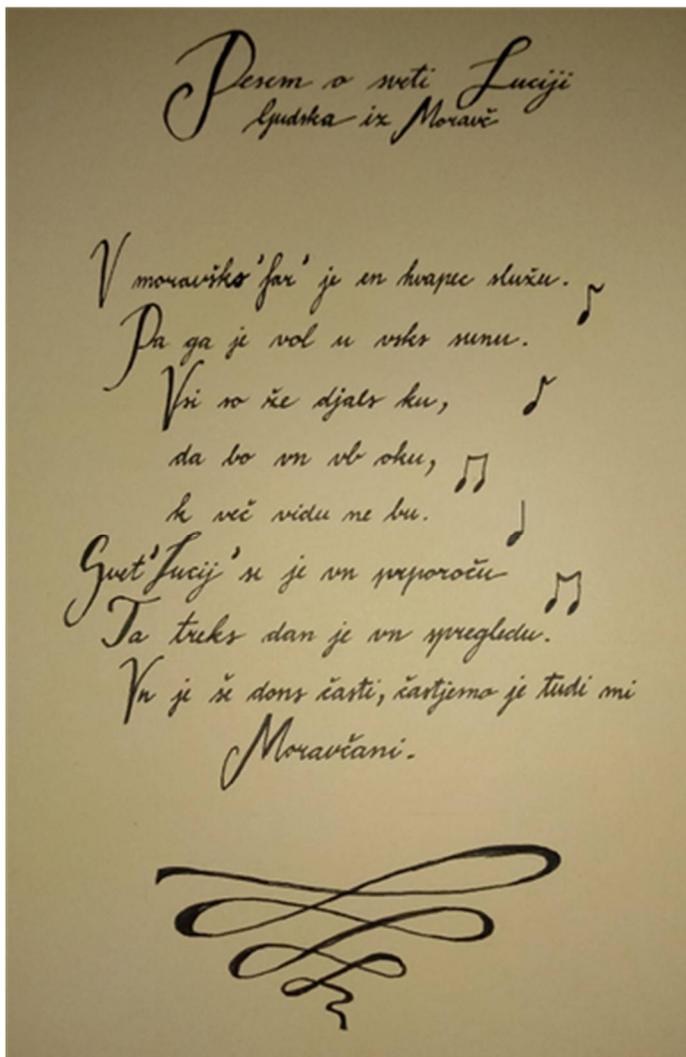

Prav tako pa smo izdelali še eno Moravško »maj'co«, ki ima na sebi napis Moravče, ki ima namesto M-ja mačka.

Izgled Mačje moravške »maj'ce«:

PESEM O SVETI LUCIJI

Pesem o sveti Luciji
ljudska iz Moravč

V moravško'far' je en hvavec služu.

Pa ga je vol u vsks sunu.

Vsi so že djals ku,

da bo vn vb oku,

k več vidu ne bu.

Svet'Lucij' se je vn preporoču

Ta treks dan je vn spregledu.

Vn je še dons časti, častjemo je tud mi

Moravčani.

Izdelek je kaligrafski zapis izvirne ljudske pesmi z Moravškega, napisana v moravškem narečju. Pesem o sveti Luciji govori o hlapcu, ki je služil v moravški župniji. Enkrat pa ga je sunil vol in hlapec je bil ob oko. Vsi ljudje so govorili, da ne bo nikoli več spregledal, a on v to ni verjel. Priporočil se je sv. Luciji in tretji dan je spregledal. Še danes sv. Lucijo časti hlapec pa tudi vsi Moravčani. Pesem je izvirno ljudsko izročilo, ki ga nam je podarila v pisni obliki in v notnem zapisu naša profesorica glasbe, ga. Mojca Malovrh.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA "Turistični spominek mojega kraja"

Sv. Lucija je bila rojena na Siciliji v času cesarja Dioklecijana. Legenda pripoveduje, da je mlado Lucijo njena mati vodila po grobovih sv. mučencev in ji pripovedovala njihove zgodbe. Tako se je Lucija vse bolj in bolj povezovala z Jezusom in mu zaobljubila devištvo. Njena mati pa je imela drugačne načrte, želela jo je omožiti s plemenitim mladeničem, ki je bil pogan. Tedaj pa je njena mati hudo zbolela, kasneje pa tudi ozdravela na priprošnjo sv. Agate. Po ozdravitvi je njena mati ni več silila v poroko, ampak snubec se s to odločitvijo ni strinjal. Lucijo je gnal pred sodnika, sodnik pa ji je odredil kazen žganja z ognjem, polivanja z vrelim oljem in smolo. A Lucija se ni predala, še vedno je verovala in ostala trdna. Nazadnje pa jo so obsodili na smrt z obglavljanjem. Po legendi pa naj bi si sama tudi iztaknila oči, da bi se lahko izognila snubcu in ohranila devištvo, a nato ji je angel prinesel nove, še lepše oči.

Sveta Lucija praznuje god 13. decembra. Je zavetnica očesnih bolezni, bolečinam v grlu, okužbam, bolnih otrok, steklarjev, krojačev, šivilj, slepih, sedlarjev, notarjev ...

Upodabljajo jo v dolgi beli obleki, pogosto v roki drži tudi pladenj z očmi.

KATALOG IZDELKOV

Naš katalog predstavlja povzetek našega dela in v njem pa s slikami in kratkimi opisi na malo drugačen in zanimiv način prikazujemo našo ponudbo.

Vanj smo strnili le najlepše odstavke legend, ki zastopajo Moravško dolino.

ZAKLJUČEK

Čas za izvedbo naše naloge se je začel iztekati, zato smo proti koncu januarja postorili še zadnje malenkosti z oblikovanjem. Z veseljem smo se ozrli na opravljeno delo in se pogovorili še o dokončni izvedbi. Večina nas je ugotovila, da sedaj drugače razmišljamo o tem, kaj je turistično zanimivo v našem kraju. Ob samem začetku bi našli le »moravško klasiko«, to pa bi bila tudi vsa moravska košarica legend. Zato sedaj s toliko večjim veseljem in ponosom gledamo, česa vsega smo se domislili. Uživali smo v raziskovanju ter doživljanju naših »novih« moravških legend. Ob tem pa smo spoznali številne ljudi, ki so nam pri tem pomagali.

Vse, kar smo potrebovali za uresničitev in izdelavo naših izdelkov smo skrbno načrtovali in s skupnimi močmi tudi uspeli izdelati privlačne izdelke, ki jih bo možno tudi videti v našem katalogu. Svoje znanje o naravnih in kulturnih značilnosti smo uporabili za načrtovanje izdelkov. Delo je izvirno predstavljeno na takšen način in v takšni obliki, kot smo si ga zamislili avtorji v pričujočem delu. Turistična ponudba v pričujoči nalogi se razlikuje od običajnih turističnih ponudb, saj za vsakim izdelkom stoji zgodba oz. legenda, izdelek pa predstavlja vsaj eno naravno ali pa kulturno znamenitost Moravč.

Ljudem smo želeli na inovativen način predstaviti Moravško dolino in upamo da nam je to tudi uspelo. Svoje delo pa bomo predstavili tudi na turistični tržnici, kjer si bo možno ogledati naše izdelke in tudi preizkusiti domače dobrote iz Moravske doline . Nalogo, ki smo jo učenci izdelali, bo možno videti na spletni strani OŠ Jurija Vege Moravče, izvod naloge pa hranita tudi naši mentorici .

Naš cilj, oživiti legende naše doline s sodelovanjem: občine, šole, društev in družin. Vnaprej se že veselimo novih dogodivščin s področja turizma in upamo, da bomo lahko v tej smeri naredili še veliko, tudi po odhodu iz osnovne šole, ko se bomo vključili v delovanje društev.

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

Priloga - STOJNICA

33. DRŽAVNI FESTIVAL TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
"Turistični spominek mojega kraja"

VIRI

- Lavrič, L: Odsev blišča moravških gradov, Ljubljana ;Tiskarna Pleško d.o.o., 2004
- Stražar, S: Moravska dolina, Ljubljana; Mladinska knjiga, 1979
- Urbanija, I, Kranjec, B: TU STANUJEM; samozaložba I. Urbanija 2010